

Vruchtbaarheid koeien lagekostenbedrijf moet beter

Gidi Smolders

De eerste resultaten van het lagekostenbedrijf zijn bemoedigend; de kostprijs van de melk is laag, de productie valt mee en het MINAS-stikstofoverschot voldoet al aan de norm voor 2002. De vruchtbaarheid van de koeien op het lagekostenbedrijf liet in 1998 nogal te wensen over. Het drachtigheidspercentage na 1ste inseminatie was laag en ook latere inseminaties leverden geen goed resultaat. Het aantal inseminaties was hoog; gemiddeld 3,1 per koe, daardoor werd de tussenkalftijd lang. Gemiddeld werd op een normaal tijdstip begonnen met insemineren. Door het probleem gericht in kaart te brengen en daarop afgestemde maatregelen te nemen (tochtdetectie, drachtigheidscontrole, betere conditie) proberen we de vruchtbaarheidsresultaten te verbeteren.

Veel inseminaties en lage drachtigheid per cyclus

De vruchtbaarheidskengetallen van het lagekostenbedrijf zijn berekend van de koeien die in de periode 1 juli 1997 t/m 30 juni 1998 afkaldden. Ook de laatst afkalvende koe heeft daarna dus nog een jaar de tijd gehad om opnieuw geïnsemineerd en weer drachtig te worden. De vruchtbaarheidskengetallen zijn weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Kengetallen vruchtbaarheid van koeien afgekalfd in de periode 1 juli 1997 t/m 30 juni 1998 op het lagekostenbedrijf

Omschrijving	Waarde
Aantal koeien afgekalfd	52
Aantal koeien geïnsemineerd	49
Interval tussen afkalven en 1 ^{ste} inseminatie	79
Aantal inseminaties	151
Aantal koeien drachtig	37
Drachtigheidspercentage na 1 ^{ste} inseminatie	22
Drachtigheidpercentage van de 2 ^{de} inseminatie	20
Drachtigheidpercentage van de 3 ^{de} inseminatie	30
Totaal drachtigheidspercentage	76
Gem. aantal inseminaties per koe	3,1
Gem. aantal inseminaties bij de drachtige koeien	2,8
Gem. aantal inseminaties per dracht	4,1
Aantal koeien afgevoerd wegens niet drachtig worden	5

Van de 52 afkalvende koeien werden in de betreffende periode 3 niet meer geïnsemineerd. Gemiddeld werd op een vrij normaal tijdstip begonnen met insemineren, 79 dagen na afkalven. De vroegste koe werd al op 42 dagen na afkalven weer geïnsemineerd, de laatste koe pas op 146 dagen. Het drachtigheidspercentage na 1ste inseminatie is 22%. Bij de latere cycli was dat nauwelijks hoger. Om koeien bij dergelijke lage drachtigheidspercentages toch drachtig te krijgen, zijn veel cycli (inseminaties) nodig. De koeien zijn gemiddeld ruim drie keer geïnsemineerd. Ook daarin was de variatie groot; bij een koe werd in 10 cycli geïnsemineerd, andere koeien slechts in een cyclus. De drachtige koeien werden na gemiddeld 2,8 inseminaties drachtig. Per dracht waren ruim vier inseminaties nodig. De verwachte tussenkalftijd is, bij een geschatte draagtijd van 280 dagen, 415 dagen. Van de in genoemde periode afgekalvde dieren was begin juli 1999 slechts 76% drachtig. Om nog enige ruimte te hebben voor afvoer van koeien om andere redenen dan vruchtbaarheid, is een drachtigheidspercentage van 85 wenselijk.

Grote intervallen tussen inseminaties

In tabel 2 staat na hoeveel dagen een koe opnieuw geïnsemineerd is. De intervallen tussen inseminaties zijn ingedeeld in perioden. Het blijkt dat 11 % van de inseminaties uitgevoerd werd 1 - 3 dagen na de vorige inseminatie. In vergelijking met andere proefbedrijven is dat vrij hoog. In bijna de helft van de gevallen kwam dit voor bij koeien die met een PRID-spiraal behandeld waren. Het percentage inseminaties in de 1ste normale tochtperiode na een vorige inseminatie (18 - 25 dagen), was slechts 34 %. Bij normaal reagerende koeien en een goede tochtdetectie moet dat meer dan 50 % zijn. 23

Tabel 2 Percentage inseminaties in intervalklassen

Interval in dagen	% inseminaties	Opmerking
1 – 3	11	
4 – 17	11	
18 - 25 *	34	1ste normale tochtperiode
26 – 36	8	
37 - 47 *	13	2de normale periode
48 – 56	9	
57 - 70 *	5	3de normale periode
71 en meer	9	

% van de inseminaties zijn uitgevoerd op meer dan 47 dagen na de vorige inseminatie. De koeien zijn daarbij dus tweemaal niet tochtig gezien. In deze groep kwamen ook intervallen van meer dan 100 dagen voor. Waarom koeien niet tochtig gezien zijn, is moeilijk te achterhalen. Ze kunnen wel tochtig geweest zijn zonder opgemerkt te worden, ze kunnen een tijdlang niet actief geweest zijn en ze kunnen drachtig geweest zijn met daarna vroeg embryonale sterfte.

Weinig vruchtbaarheidsziekten

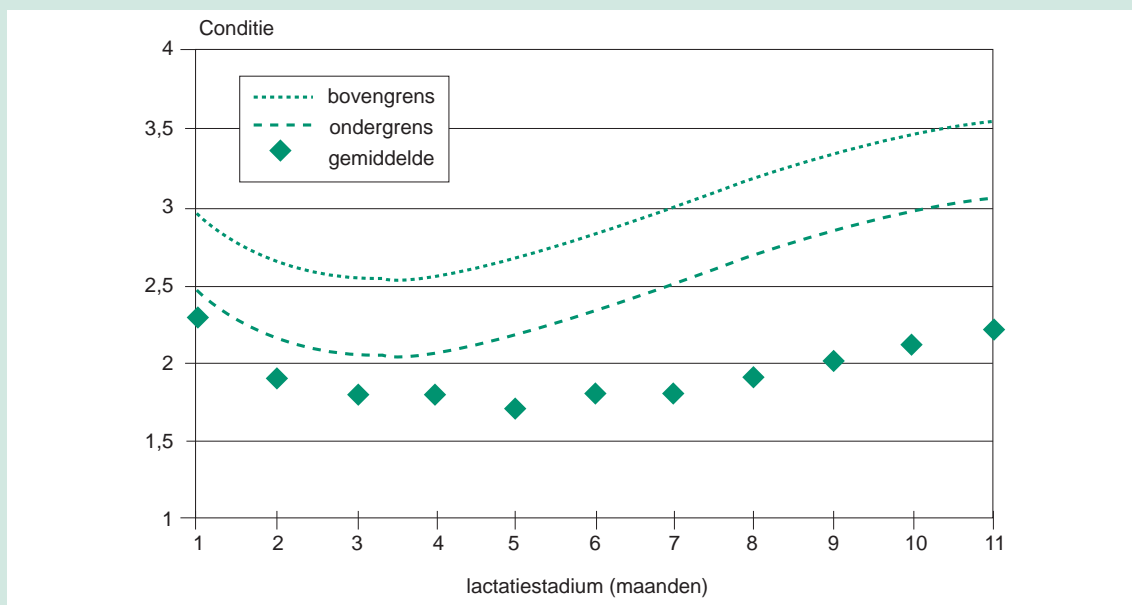
Uit de ziekteregistratie blijkt dat vruchtbaarheidsaandoeningen vooral betrekking hadden op onregelmatig tochtige of niet tijdig tochtige koeien. Twee en twintig procent van de koeien is daarvoor behandeld. Gezien de vruchtbaarheidsresultaten is dat ook te verwachten en is het percentage zelfs laag.

Enkele koeien waren wel tochtig op een tijdstip dat ze nog niet geïnsemineerd moesten worden (te kort interval afkalven – 1ste inseminatie) en

Niet te lang wachten met onderzoeken van koeien die niet tochtig zijn gezien.

Figuur 1 Trend gemiddelde conditie in maanden na afkalven voor alle koeien ten opzichte van gewenste niveau

werden daarna een tijdlang inactief. Uit kostenoverwegingen is een deel van de koeien niet voor diergeneeskundig onderzoek aangeboden, ondanks het gedurende lange tijd niet tochtig zien.

In vergelijking met andere bedrijven kwamen aan de nageboorte blijven staan en witvuilen weinig voor. De redenen voor de tegenvallende bevruchtingsresultaten moeten dus niet gezocht worden in afwijkingen bij het afkalven of in vuile koeien. Vijf koeien zijn afgevoerd omdat ze niet drachtig werden.

Conditie van de koeien een punt te laag

In figuur 1 is de gemiddelde conditiescore van alle koeien weergegeven in maanden na afkalven ten opzichte van het gewenste niveau. Het blijkt dat over de hele lactatie de conditie beneden het ideale niveau ligt. De conditiescore was het laagst op 5 - 6 maanden na afkalven. Dat is enkele maanden later dan in het algemeen de laagste conditie bereikt wordt. In dit deel van de lactatie zou de conditiescore .5 - 1 punt hoger moeten zijn. Mogelijk heeft de achterblijvende

conditie een negatieve invloed gehad op de vruchtbaarheid.

Conclusies en aanbevelingen

De vruchtbaarheid van de koeien op het lagekostenbedrijf was niet optimaal. Meer aandacht voor tochtigheidswaarnemingen en streven naar een betere conditie van de koeien (ruimere energiedekking) zijn mogelijkheden ter verbetering. Ook het tijdig laten onderzoeken van koeien die niet tochtig gezien worden, kan het interval tussen afkalven en 1ste inseminatie beperken. Vooral het vroegtijdig controleren op drachtigheid zou op dit bedrijf de intervallen tussen inseminaties aanzienlijk kunnen verkorten. Voor het systematisch zoeken naar de oorzaken van de problemen met de vruchtbaarheid wordt gebruik gemaakt van de in ontwikkeling zijnde vruchtbaarheidsplanner. Daarna kunnen gericht andere management-aanpassingen voorgesteld worden.

